

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 3 marca 2011 r.*

W sprawie C-161/09

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Symvoulio tis Epikrateias (Grecja) postanowieniem z dnia 29 maja 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 maja 2009 r., w postępowaniu:

Kakavetsos-Fragkopoulos AE Epexergasias kai Emporias Stafidas, dawniej K. Fragkopoulos kai SIA OE,

przeciwko

Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthias,

przy udziale:

Ypourgos Georgias,

* Język postępowania: grecki.

Enosis Agrotikon Synaiterismon Aigialeias tou Nomou Achaïas,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, J.J. Kasel (sprawozdawca), A. Borg Barthet, M. Ilešič i M. Berger, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: R. Șereș, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 8 lipca 2010 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Kakavetsos-Fragkopoulos AE Epexergasias kai Emporias Stafidas, dawniej K. Fragkopoulos kai SIA OE przez I. Ktenidisa, dikigoros,

- w imieniu rządu greckiego przez E. Leftheriotou oraz A. Vasilopoulou oraz V. Kontilaimosa, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez C. Wissels oraz J. Langerę, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Patakię, działającą w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 września 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 29 WE.

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Fragkopoulos kai SIA OE, greckim przedsiębiorstwem, w którego prawa wstąpiła Kakavetsos-Fragkopoulos AE Epexergasias kai Emporias Stafidas (zwana dalej „Fragkopoulos”) a Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthias (administracją departamentu Koryntia) w przedmiocie odmowy udzielenia przez nią Fragkopoulos zezwolenia na przewóz, magazynowanie, przetwarzanie i konfekcjonowanie – w celu dalszego wywozu – suszonych winogron

korynckich luzem pochodzących z rejonu geograficznego innego niż rejon siedziby przedsiębiorstwa.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/96 z dnia 28 października 1996 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków przetworów owocowych i warzywnych (Dz.U. L 297, s. 29) przewiduje w art. 1, że wspólna organizacja obejmuje między innymi winogrona suszone (kod NS 0806 20).

- 4 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1549/98 z dnia 17 lipca 1998 r. uzupełniające załącznik do rozporządzenia (WE) nr 1107/96 w sprawie rejestracji oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia zgodnie z procedurą określoną w art. 17 rozporządzenia Rady (EWG) nr 2081/92 (Dz.U. L 202, s. 25), przewiduje między innymi rejestrację chronionej nazwy pochodzenia (zwaną dalej „ChNP”) „Κορινθιακή σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa)” w rubryce „Produkty przeznaczone do spożycia przez ludzi wymienione w załączniku II do traktatu”.

Uregulowania krajowe

- 5 Zgodnie z art. 1 ustawy 553/1977 dotyczącej środków ochrony i wspierania wywozu suszonych winogron korynckich i innych kwestii z tym związanych (FEK A'73, zwanej dalej „ustawą 553/1977”):

„1. Obszary uprawy odmian winogron na suszone winogrona korynckie podzielone są na:

- a) rejon A, który obejmuje podprefekturę (eparchię) Aigialeia i dawne gminy Erineo, Krathida i Felloj w departamencie (nome) Achaja oraz departament Koryntia;
- b) rejon B, który obejmuje departamenty Zante i Kefalonię, wyspę Lefkada, departament Ilea, departament Achaja (z wyjątkiem podprefektury Aigialeia, dawnych gmin Erineo, Krathida i Felloj) oraz departament Mesenia.

2. W rejonie A zakazany jest przywóz, magazynowanie i konfekcjonowanie suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu B oraz następnie ich wywóz za granicę.

3. Zezwala się na przywóz do rejonu B suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu A oraz wywóz tych suszonych winogron po wymieszaniu ich z suszonymi winogronami z tego rejonu z zastrzeżeniem warunków określonych w art. 2 ust. 3 i 4 niniejszej ustawy.

4. Zakazany jest przewóz i konfekcjonowanie suszonych winogron korynckich z podprefektury Aigialeia i dawnych gmin Erineo, Krathida i Felloj w departamencie Achaja do departamentu Koryntia i odwrotnie”.

6 Artykuł 2 tej ustawy stanowi:

„1. Opakowania zawierające suszone winogrona korynckie produkowane w rejonie A, które są konfekcjonowane w tym rejonie i przeznaczone na wywóz, muszą być obowiązkowo oznaczone literą »A« oraz oznaczeniem:

- a) »ΒΟΣΤΙΤΣΑ« (»VOSTIZZA«) w przypadku suszonych winogron korynckich produkowanych w podprefekturze Aigialeia i w dawnych gminach Erineo, Krathida i Felloj departamentu Achaja, konfekcjonowanych w tym rejonie i wywożonych z portu Aigio;
- b) »ΚΟΡΦΟΣ« [»KORFOS«] (»GULF«) w przypadku suszonych winogron korynckich produkowanych w departamencie Korynt, konfekcjonowanych w tym departamencie i wywożonych z portów Kiato i Korynt.

2. Zezwala się na umieszczanie w różnych opakowaniach suszonych winogron korynckich z wymienionych powyżej rejonów ulotek lub druków reklamowych opisujących jakość oraz ogólnie znaczenie oznaczeń »Vostizza« lub »Gulf«.

3. Wszystkie typy opakowań zawierające suszone winogrona korynckie pochodzące z mieszanki suszonych winogron z rejonów A i B, konfekcjonowane w rejonie B, są obowiązkowo oznaczone oznaczeniem »PROVINCIAL« oraz fakultatywnie oznaczeniem miejsca konfekcjonowania.

4. Wszystkie typy opakowań zawierające suszone winogrona korynckie produkowane w rejonie B, konfekcjonowane w tym rejonie i przeznaczone na wywóz, są obowiązkowo oznaczone oznaczeniem »PROVINCIAL« oraz określonymi poniżej oznaczeniami, z wykluczeniem jakichkolwiek innych:

- a) »ZANTE« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w Zante oraz dla suszonych winogron korynckich konfekcjonowanych ogólnie w rejonie B, pochodzących – co poświadczają zezwolenia na przewóz wydane przez ASO [autonomiczny organ ds. suszonych winogron] – z wyspy Zante i wywożonych za granicę z dowolnego portu rejonu B;
- b) »CEPHALLONIA« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w Kefalonii lub na wyspie Lefkada oraz dla suszonych winogron korynckich konfekcjonowanych ogólnie w rejonie B, pochodzących – co poświadczają zezwolenia na przewóz wydane przez ASO – z departamentu Kefalonia i z wyspy Lefkada i wywożonych za granicę z dowolnego portu rejonu B;
- c) »AMALIAS« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w regionie Amaliada oraz dla suszonych winogron korynckich konfekcjonowanych ogólnie w rejonie B i pochodzących – co poświadczają zezwolenia na przewóz wydane przez ASO – z regionu Amaliada czyli z dawnych gmin Élisi, Ilida, Pinion i Myrtoundion, z departamentu Ileia i wywożonych za granicę z dowolnego portu rejonu B;

[...].”

7 Artykuł 3 tej samej ustawy stanowi:

„1. Wywóz za granicę suszonych winogron korynckich dokonywany jest w następujący sposób:

- a) z oznaczeniem »Vostizza«, z portu Aigio;
- b) z oznaczeniem »Gulf«, z portów Korynt i Kiato;
- c) z oznaczeniami »Zante«, »Cephallonia« i »Amalias«, z wszystkich portów wywozowych rejonu B;

[...]”

- 8 Według sądu krajowego z uzasadnienia ustawy 553/1977 wynika, iż powodem rozdzielenia regionów produkcji suszonych winogron na rejony A i B jest, że suszone winogrona produkowane w rejonie A uważane są za mające wyższą jakość niż suszone winogrona pochodzące z rejonu B. Sam rejon A dzieli się na dwie strefy, z których pierwsza produkuje suszone winogrona wyższej jakości. Jeżeli chodzi o warunki przewozu suszonych winogron pomiędzy rejonami A i B, również z uzasadnienia tej ustawy wynika, że w celu polepszenia jakości winogron pochodzących z rejonu B zezwala się na wprowadzanie do niego suszonych winogron z rejonu A i mieszanie ich z suszonymi winogronami z rejonu B. Ponadto różne oznakowania wskazane w art. 2 rzeczonej ustawy zostały uznane za niezbędne w celu zapewnienia ochrony wyższej jakości suszonych winogron pochodzących z rejonu A, informowania konsumentów o pochodzeniu produktów, uwidocznienia rejonów produkcji lub konfekcjonowania

suszonych winogron i wreszcie pośrednio poprawy opłacalności pracy producentów suszonych winogron.

- 9 W rozporządzeniu dnia 22 listopada 1993 r. Ypourgos Georgias (minister rolnictwa) uznał oznaczenie „Vostizza” za ChNP suszonych winogron korynckich wytwarzanych z „czarnych winogron odmiany *Vitis corinthica*”, które są produkowane w rejonie podprefektury Aigialeia oraz dawnych gmin Erineo, Krathida i Felloj departamentu Achaja (pierwsza strefa rejonu A). Ponadto od 2008 r. suszone winogrona pochodzące z wyspy Zante będącej jednym z regionów stanowiących część rejonu B korzystają z ChNP Σταφίδα Ζακύνθου (Stafida Zakynthou).

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 10 Z postanowienia odsyłającego wynika, że Fragkopoulos, której głównym przedmiotem działalności jest przetwarzanie i sprzedaż suszonych winogron korynckich, posiada zakład przetwarzania i konfekcjonowania suszonych winogron w rejonie Kiato w Koryntii. Region ten leży w drugiej strefie rejonu A, w którym produkowane są suszone winogrona odmiany „Korfos” nieobjęte krajową lub wspólnotową ChNP, z której w chwili wystąpienia okoliczności faktycznych postępowania przed sądem krajowym korzystała jedynie odmiana „Vostizza”.
- 11 Aby móc przewozić, magazynować, przetwarzać i konfekcjonować w departamencie Koryntia suszone winogrona pochodzące z innych części rejonów A i B w celu ich sprzedaży również w innych państwach członkowskich, Fragkopoulos wystąpiła do Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthias o wydanie zezwolenia w tym zakresie.

- 12 Organ ten odrzucił jej wniosek w dniu 27 czerwca 2001 r. w oparciu o przepisy ustawy 553/1977.
- 13 Uznając, że mające zastosowanie krajowe uregulowania są sprzeczne z prawem Unii Fragkopoulos wniosła do sądu krajowego w dniu 17 września 2001 r. skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji. Ypourgos Georgias i Enosis Agrotikon Synaiterismou Aigialeias tou Nomou Achaïas (unia spółdzielni rolniczych departamentu Achaja) przystąpili do postępowania jako interwenienci popierający utrzymanie zaskarżonej decyzji w mocy.
- 14 Na poparcie swej skargi Fragkopoulos podnosi, że ustanowiony w art. 1 ustawy 553/1977 dla przedsiębiorstw przetwórczych z siedzibą w rejonie A produkcji winogron korynckich obowiązek wykorzystywania jako surowca wyłącznie suszonych winogron pochodzących z okręgu w rejonie A, w którym mają one siedzibę – czego następstwem jest zakaz wprowadzania przez te przedsiębiorstwa suszonych winogron pochodzących zarówno z innych okręgów w rejonie A, jak też z całego rejonu B – przekracza granice tego, co jest konieczne dla osiągnięcia celu polegającego na ochronie jakości i renomy suszonych winogron odmiany „Vostizza”. W konsekwencji obowiązek ten jest sprzeczny z wymogami prawa Unii, a dokładniej ze swobodnym przepływem towarów oraz z zasadą niedyskryminacji.
- 15 Fragkopoulos twierdzi w tym względzie w szczególności, że omawiane greckie uregulowania naruszają jej swobodę gospodarczą i swobodę konkurencji, czego skutkiem jest, iż przedsiębiorstwa przetwórcze z siedzibą w rejonie A, takie jak jej przedsiębiorstwo, które nie posiadają wystarczającej ilości surowca, w konsekwencji nie wykorzystują wszystkich swoich mocy produkcyjnych, podczas gdy firmy z siedzibą w rejonie B mogą kupować suszone winogrona pochodzące z rejonów A i B, przez co dysponują dużą ilością surowca i mogą produkować więcej i po lepszej cenie.

- 16 Skarżąca dodaje, że całkowita produkcja suszonych winogron w regionie obejmującym departament Koryntia wynosi 9000 ton, przy czym przetworzenie tej ilości zapewnia pięć przedsiębiorstw mających siedzibę i działających w tym departamencie, podczas gdy w rejonie B produkującym suszone winogrona w ilości 20000 ton działalność prowadzą cztery przedsiębiorstwa, z uwagi na co Fragkopoulos znajduje się w sytuacji upadku gospodarczego.
- 17 Fragkopoulos precyzuje, że w jej wniosku nie stara się ani o pozwolenie mieszania w swoim zakładzie różnych odmian suszonych winogron korynckich, ani nie ma zamiaru obniżać jakości lub nadużywać ChNP „Vostizza”, lecz dąży wyłącznie do uzyskania prawa do wprowadzania suszonych winogron pochodzących z regionów innych niż Koryntia, przetwarzania ich, a następnie wywozu przy nałożeniu na dane opakowania oznaczeń przewidzianych w art. 2 ustawy 553/1977 w zależności od każdej konkretnej odmiany.
- 18 Sąd krajowy zastanawia się po pierwsze nad możliwością powoływania się przed nim przez Fragkopoulos na postanowienie takie jak art. 29 WE w przypadku, w którym omawiane ograniczenia dotyczą terytorium należącego do tego samego państwa członkowskiego i są formalnie neutralne z punktu widzenia handlu wewnątrzspółnotowego. Sąd krajowy zaznacza jednak w tym względzie, że skutkiem przepisów ustawy 553/1977 jest uniemożliwienie Fragkopoulos wprowadzania do regionu, w którym ma siedzibę, suszonych winogron z innych regionów Republiki Greckiej w celu nie tylko ich przetwarzania i konfekcjonowania, lecz również wywozu do innych państw członkowskich.
- 19 Po drugie, w sytuacji gdyby Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie, sąd krajowy wyjaśnia, że nawet jeżeli omawiane przepisy krajowe formalnie nie rozróżniają pomiędzy handlem wewnętrznym i handlem w drodze wywozu, to jednak mają za skutek ograniczenie, chociażby potencjalnie, strumienia wywozu do innych państw członkowskich. Sąd krajowy zastanawia się zatem nad kwestią, czy

przepisy ustawy 553/1977 są zasadniczo sprzeczne z art. 29 WE, a jeżeli tak, to czy mogą być uzasadnione na podstawie art. 30 WE oraz czy przestrzegana jest zasada proporcjonalności.

20 W tych okolicznościach Symvoulio tis Epikrateias postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy przedsiębiorstwo takie jak przedsiębiorstwo skarżące, to jest przedsiębiorstwo przetwarzania i konfekcjonowania suszonych winogron, mające siedzibę w określonym rejonie kraju, w którym prawo zakazuje wprowadzania w celu przetworzenia i konfekcjonowania różnych odmian suszonych winogron pochodzących z innych rejonów państwa i które nie może zatem dokonywać wywozu suszonych winogron pozyskanych poprzez przetworzenie owoców pochodzących z ww. odmian, może powołać się przed sądem na to, że przepisy prawne pozostają w sprzeczności z art. 29 WE?

- 2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie [...], czy przepisy takie jak krajowe przepisy greckie, które dotyczą niniejszego sporu i które, po pierwsze, zakazują wprowadzania, magazynowania i przetwarzania suszonych winogron zmierzającego do późniejszego wywozu, z różnych rejonów państwa, w określonym rejonie, w którym zezwala się wyłącznie na przetwarzanie winogron wyprodukowanych lokalnie, a po drugie, zastrzegają możliwość przyznania chronionej nazwy pochodzenia wyłącznie winogronom, które poddano przetworzeniu i konfekcjonowaniu w określonym rejonie, w którym je pozyskano, pozostają w sprzeczności z art. 29 [WE], który zakazuje stosowania ograniczeń ilościowych i wszelkich środków o skutku równoważnym do wywozu?

- 3) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na drugie pytanie, czy określona geograficznie przez prawo krajowe państwa członkowskiego ochrona jakości produktu, któremu nie przyznano możliwości stosowania szczególnej nazwy odróżniającej jego ogólnie rozpoznawaną wyższą i wyjątkową jakość związaną z jego pochodzeniem z określonego regionu geograficznego, stanowi w rozumieniu art. 30 [WE] zgodny z prawem nadrzędny względ interesu ogólnego, który pozwala na derogację od art. 29 [WE] zakazującego stosowania ograniczeń ilościowych i wszelkich środków o skutku równoważnym z wywozem omawianych produktów?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- ²¹ W pytaniach prejudycjalnych, które należy rozpatrywać łącznie, sąd krajowy dąży zasadniczo do ustalenia, czy, a jeżeli tak, to w jakim zakresie, art. 29 WE stoi na przeszkodzie uregulowaniom krajowym takim jak te będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, które po pierwsze zakazują wprowadzania, magazynowania i przetwarzania, w celu późniejszego wywozu, suszonych winogron pochodzących z różnych regionów danego państwa, w określonym regionie tego państwa, w którym zezwala się wyłącznie na przetwarzanie, magazynowanie i konfekcjonowanie winogron wyprodukowanych lokalnie, a po drugie zastrzegają ChNP „Vostizza” jedynie dla suszonych winogron przetworzonych i konfekcjonowanych w tym samym rejonie, w którym zostały wyprodukowane.

- ²² Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z art. 29 WE ograniczenia ilościowe w wywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między państwami członkowskimi. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem rzeczzone postanowienie jest bezpośrednio skuteczne, a więc nadaje jednostkom prawa, które sądy krajowe są zobowiązane chronić (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 29 listopada

1978 r. w sprawie 83/78 Redmond, Rec. s. 2347, pkt 66, 67; z dnia 9 czerwca 1992 r. w sprawie C-47/90 Delhaize i Le Lion, Rec. s. I-3669, pkt 28).

- 23 W konsekwencji przedsiębiorstwo znajdujące się w sytuacji takiej jak Fragkopoulos, którego przedmiotem działalności jest przetwarzanie i konfekcjonowanie suszonych winogron w celu ich wywozu do innych państw członkowskich, mające siedzibę w określonym regionie państwa członkowskiego, do którego uregulowania krajowe zakazują wprowadzania odmian suszonych winogron pochodzących z innych regionów tego państwa w celu ich przetwarzania i konfekcjonowania, przez co nie może ono dokonywać wywozu suszonych winogron pochodzących ze wspomnianych regionów, może skutecznie powoływać się przed sądem krajowym na art. 29 WE.
- 24 Jeżeli chodzi o zakres tego postanowienia, należy ocenić kolejno, czy uregulowania krajowe takie jak te będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym stanowią ograniczenie podstawowej zasady swobodnego przepływu towarów, a jeżeli tak, to czy może ono być obiektywnie uzasadnione.

W przedmiocie istnienia ograniczenia w rozumieniu art. 29 WE

- 25 W tym względzie należy po pierwsze ustalić, czy uregulowania krajowe w rodzaju takich jak te w sprawie przed sądem krajowym stanowią ograniczenie ilościowe w wywozie lub środek o skutku równoważnym z takim ograniczeniem w rozumieniu art. 29 WE.

- 26 Jako że omawiane uregulowania nie ustanawiają bezpośrednio ograniczeń ilościowych w wywozie, nie mogą być jako takie uznane za ograniczenia ilościowe w wywozie w rozumieniu wspomnianego postanowienia traktatu.
- 27 Jeżeli chodzi o kwestię, czy rzeczony uregulowania mają cechy środka o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym w wywozie w rozumieniu tego samego postanowienia, należy uściślić, że jak wynika z art. 1 rozporządzenia nr 2201/96, suszone winogrona są objęte wspólną organizacją rynków, o której mowa w art. 34 WE. Należy dodać, iż jak wynika z orzecznictwa Trybunału, w takiej sytuacji wszelkie ograniczenia ilościowe w wywozie, mogące, bezpośrednio lub pośrednio, rzeczywiście lub potencjalnie, utrudnić handel wewnątrz Wspólnoty należy uznać za środki o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi (zob. w szczególności wyroki: z dnia 26 lutego 1980 r. w sprawie 94/79 Vriend, Rec. s. 327, pkt 8; z dnia 15 kwietnia 1997 r. w sprawie C-272/95 Deutsches Milch-Kontor, Rec. s. I-1905, pkt 24).
- 28 Tymczasem należy zauważyć, że uregulowania krajowe takie jak te będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym ze względu na to, że zakazują podmiotowi gospodarczemu takiemu jak Fragkopoulos zaopatrywać się w suszone winogrona pochodzące z krajowych rejonów geograficznych innych niż ten, w którym podmiot ów ma siedzibę – w niniejszym przypadku z pierwszej strefy rejonu A oraz całego rejonu B – mają niepodważalnie wpływ na wielkość jego wywozu, zważywszy, że zainteresowany może przetwarzać i konfekcjonować jedynie suszone winogrona wyprodukowane w tym samym regionie, w którym znajduje się jego siedziba – czyli w drugiej strefie rejonu A (zob. podobnie również wyrok z dnia 8 listopada 2005 r. w sprawie C-293/02 Jersey Produce Marketing Organisation, Zb.Orz. s. I-9543, pkt 80).
- 29 Z powyższego wynika, iż takie uregulowania krajowe mogą utrudniać, przynajmniej potencjalnie, handel wewnątrzwspólnotowy i stanowią zatem środek o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi w wywozie co do zasady zakazany przez

art. 29 WE. W niniejszej sprawie jest tak tym bardziej, że art. 1 ustawy 553/1977 wyraźnie zakazuje w ust. 2 i 4 wywozu suszonych winogron korynckich, jeżeli nie spełniają one warunków nałożonych w tej ustawie w zakresie przetwarzania, magazynowania i konfekcjonowania w miejscu ich produkcji.

³⁰ Ponadto, jeżeli chodzi o okoliczność, że ChNP „Vostizza” jest zastrzeżona dla samych suszonych winogron przetworzonych w tym samym regionie, w którym winogrona te zostały wyprodukowane, wystarczy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem fakt uzależnienia używania ChNP zarejestrowanej na poziomie Unii od warunków związanych z regionem produkcji, również stanowi środek o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym w wywozie w rozumieniu art. 29 WE (zob. podobnie w szczególności wyroki z dnia 20 maja 2003 r.: w sprawie C-469/00 Ravil, Rec. s. I-5053, pkt 88; w sprawie C-108/01 Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, Rec. s. I-5121, pkt 59).

³¹ W tych okolicznościach należy po drugie ustalić, czy takie ograniczenia swobodnego przepływu towarów mogą być obiektywnie uzasadnione.

W przedmiocie ewentualnego uzasadnienia omawianego ograniczenia

³² Zważywszy, że jedynie suszone winogrona produkowane w pierwszej strefie rejonu A, a mianowicie winogrona odmiany „Vostizza” są objęte ChNP, dla celów ewentualnego uzasadnienia omawianych uregulowań krajowych należy rozróżnić między po pierwsze zakazem przepływu suszonych winogron pomiędzy dwoma strefami rejonu

A i po drugie zakazem wprowadzania suszonych winogron pochodzących z rejonu B do drugiej strefy rejonu A, w której znajduje się siedziba Fragkopoulos i której nie przyznano ChNP.

W przedmiocie zakazu przepływu pomiędzy dwiema strefami rejonu A

³³ Jeżeli chodzi o pierwszy ze wspomnianych w poprzednim punkcie aspektów, z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że obowiązek przetwarzania i konfekcjonowania suszonych winogron odmiany „Vostizza” jedynie w pierwszej strefie rejonu A oraz przewidziany w art. 1 ust. 4 ustawy 553/1977 wiążący się z nim zakaz przepływu suszonych winogron pomiędzy dwiema strefami rejonu A, którego konsekwencją jest to, iż dla producenta mającego siedzibę w drugiej strefie rzeczonoego rejonu przetwarzanie i konfekcjonowanie suszonych winogron odmiany „Vostizza” jest bezwzględnie niemożliwe, ma na celu ochronę ChNP, z której odmiana ta korzysta na mocy prawa Unii.

³⁴ W tym względzie należy przypomnieć, że ustawodawstwo wspólnotowe przejawia ogólną tendencję do przywiązywania szczególnej wagi do jakości produktów w ramach wspólnej polityki rolnej celem promowania renomy owych produktów między innymi dzięki używaniu nazw pochodzenia, które stanowią przedmiot szczególnej ochrony (wyrok z dnia 16 maja 2000 r. w sprawie C-388/95 Belgia przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-3123, pkt 53). Przejawem tej tendencji jest przyjęcie rozporządzenia Rady (EWG) nr 2081/92 z dnia 14 lipca 1992 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 208, s. 1), które w świetle swoich motywów ma w szczególności na celu zaspokojenie oczekiwań konsumentów dotyczących produktów wysokiej jakości i pewnego pochodzenia

geograficznego oraz ułatwienie uzyskania przez producentów, w warunkach równej konkurencji, większych dochodów w zamian za rzeczywisty wysiłek jakościowy (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Ravil, pkt 48; w sprawie Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, pkt 63).

- 35 Mające zastosowanie przepisy chronią uprawnionych przed bezpodstawnym używaniem tych nazw przez osoby trzecie pragnące czerpać korzyści z renomy, którą się one cieszą. Przepisy te mają na celu zagwarantowanie, aby produkt oznaczony daną nazwą pochodził z określonej strefy geograficznej oraz charakteryzował się pewnymi szczególnymi cechami. Oznaczenia te często cieszą się wielkim uznaniem w oczach konsumentów, stanowiąc dla producentów, spełniających kryteria ich używania, istotny sposób przywiązania do siebie klientów. Renoma oznaczeń pochodzenia stanowi wykładnik ich wizerunku w oczach konsumentów. Wizerunek ten zależy zasadniczo od szczególnych cech oraz, bardziej ogólnie, od jakości produktu (zob. ww. wyrok w sprawie Belgia przeciwko Hiszpanii, pkt 54–56). W odbiorze konsumenta związek między renomą producentów a jakością produktów zależy między innymi od przekonania, że produkty sprzedawane pod określoną nazwą pochodzenia są autentyczne (zob. ww. wyroki: w sprawie Ravil, pkt 49; w sprawie Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, pkt 64).
- 36 Zgodnie z art. 30 WE art. 29 WE nie stanowi przeszkody w stosowaniu zakazów lub ograniczeń wywozowych uzasadnionych w szczególności względami ochrony własności przemysłowej i handlowej.
- 37 Nie ma zatem wątpliwości, że skoro oznaczenia pochodzenia należą do praw własności przemysłowej i handlowej w rozumieniu art. 30 WE, będący przedmiotem postępowania przed sądem krajowym wymóg, zgodnie z którym zakazany jest przewóz suszonych winogron pomiędzy dwiema strefami rejonu A, należy uznać za zgodny z prawem Unii mimo skutków w postaci ograniczenia wymiany handlowej, jeśli

stanowi on środek konieczny i proporcjonalny, umożliwiający ochronę renomy ChNP „Κορινθιακή Σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa)” (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Belgia przeciwko Hiszpanii, pkt 58, 59; w sprawie Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, pkt 66).

- 38 Jakkolwiek środek tego typu jest rzeczywiście odpowiedni w celu ochrony ChNP, z której korzystają suszone winogrona odmiany „Vostizza”, to wbrew temu, co twierdzi sąd krajowy, by uznać, iż jest on uzasadniony, nie wystarcza jednak stwierdzić, że żaden inny środek nie może być tak samo skuteczny co bezwzględny zakaz przepływu suszonych winogron pomiędzy dwiema strefami rejonu A.
- 39 Wręcz przeciwnie, w celu zbadania proporcjonalności omawianego ograniczenia należy sprawdzić jeszcze, czy wdrożone w tym kontekście środki nie wykraczają poza to co konieczne dla osiągnięcia zamierzonego zgodnego z prawem celu. Innymi słowy, należy dokonać oceny tego, czy nie istnieją alternatywne środki pozwalające również zrealizować ten cel, lecz mające mniej ograniczające skutki dla handlu wewnątrzspółnotowego.
- 40 W tym względzie należy zaznaczyć, że jak podniósł rząd niderlandzki oraz jak przypomniał rzecznik generalny w pkt 77 opinii, zupełnie wyobrażalne wydaje się rozwiązanie mniej naruszające swobodny przepływ towarów, takie jak polegające na wprowadzeniu odrębnych linii produkcyjnych, a nawet odrębnych magazynów, w których byłyby magazynowane, przetwarzane i konfekcjonowane wyłącznie suszone winogrona tego samego pochodzenia geograficznego.
- 41 Fragkopoulos podkreśliła zresztą, że jej wniosek będący u źródła postępowania przed sądem krajowym wcale nie ma na celu uzyskania zezwolenia na mieszanie różnych

odmian suszonych winogron. Co więcej, Fragkopoulos uściśliła na rozprawie, że w dwóch strefach rejonu A siedzibę ma mniej niż dziesięciu producentów suszonych winogron, z uwagi na co, jak wyjaśnił to rzecznik generalny w pkt 78 opinii, możliwe byłoby łatwe wprowadzenie niezapowiedzianych kontroli w miejscach produkcji. Ponadto, jako że mieszanie różnych odmian suszonych winogron jest dozwolone w rejonie B, kontrole takie należałoby przeprowadzać jedynie w rejonie A.

- 42 W tym kontekście należy ponadto przypomnieć, że środek ograniczający może zostać uznany za zgodny z wymogami prawa Unii jedynie, jeśli osiągnięcie zamierzonego celu jest rzeczywistym przedmiotem tego środka w sposób spójny i systematyczny.
- 43 Tymczasem wydaje się, że w ustawie 553/1977 nie przewidziano, jeżeli chodzi o suszone winogrona odmiany „Vostizza” korzystające z ChNP, opisu takiego rodzaju jak przewidziany w uregulowaniach krajowych omawianych w zakończonych ww. wyrokami sprawach Ravil i Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita. W braku obiektywnych, zawnazsu określonych kryteriów takich jak szczegółowy opis chronionego produktu oraz jego głównych cech, czynników dowodzących, że dany produkt pochodzi z określonego obszaru geograficznego, opisu w danym wypadku lokalnej metody uzyskiwania produktu oraz wymogów, jakich należy przestrzegać w celu używania ChNP, zagwarantowanie rzekomo wysokiej jakości, jaką ChNP ma chronić, wydaje się jednak trudne.
- 44 Co więcej, należy zauważyć, że będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym uregulowania krajowe ustanawiają odmienne zasady dla różnych rejonów produkcji suszonych winogron.

- 45 Bezsporne jest, że producenci mający siedzibę w rejonie B mogą przetwarzać, magazynować, konfekcjonować suszone winogrona pochodzące z całego rejonu A, w tym z jego pierwszej strefy, z której pochodzi odmiana „Vostizza”, a także dokonywać ich wywozu. W tym zakresie greckie uregulowania przewidują tylko obowiązek odpowiedniego oznaczenia mieszanek suszonych winogron o różnym pochodzeniu, w niniejszym przypadku przy użyciu etykiet wskazujących, że suszone winogrona w takiej mieszance pochodzą z rejonów A i B. Wydaje się zatem, iż grecki ustawodawca uznał, że podmioty mające siedzibę w regionie, z którego pochodzą suszone winogrona o powszechnie znanej niższej jakości, mogą zgodnie z prawem przetwarzać suszone winogrona wyższej jakości produkowane w innym rejonie geograficznym, w tym suszone winogrona korzystające z ChNP, pod warunkiem że przestrzegany jest zwykły obowiązek etykietowania pozwalający na uniemożliwienie oszustw.
- 46 Jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 75 opinii, nie jest oczywiste, z jakich względów podobna praktyka nie mogłaby być zastosowana w dwóch strefach rejonu A. Innymi słowy, nie wydaje się jasne, dlaczego w stosunku do producentów z drugiej strefy rejonu A używa się dużo bardziej restrykcyjnego środka, zakazując im po prostu przerabiania suszonych winogron pochodzących z pierwszej strefy A, w której produkowana jest odmiana „Vostizza”.
- 47 Fragkopoulos podkreśliła zresztą, że jej wniosek wcale nie miał na celu niezgodnego z prawem korzystania z ChNP zastrzeżonej dla suszonych winogron z pierwszej strefy rejonu A i że była gotowa używać etykiet w jasny sposób wskazujących pochodzenie geograficzne danych suszonych winogron, czemu nie zaprzeczyła pozwana.
- 48 Ponadto obecnie obowiązujący w Grecji system wydaje się jeszcze bardziej problematyczny, jeżeli chodzi o jego spójność, zważywszy, że w 2008 r. suszone winogrona pochodzące z wyspy Zante, czyli z regionu będącego częścią rejonu B, w którym niepodważalnie suszone winogrona są niższej jakości, korzystają z ChNP, podczas gdy

suszone winogrona porównywalnie lepszej jakości pochodzące z drugiej strefy rejonu A nie są obecnie chronione.

- 49 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że bezwzględnego zakazu przepływu suszonych winogron pomiędzy dwiema strefami rejonu A przewidzianego w uregulowaniach będących przedmiotem postępowania przed sądem krajowym nie można uważać za obiektywnie uzasadniony względami ochrony własności przemysłowej i handlowej w rozumieniu art. 30 WE, ponieważ nie zmierza on do tego celu w sposób spójny i nie jest zgodny z wymogami zasady proporcjonalności.

W przedmiocie zakazu wprowadzania produktów pochodzących z rejonu B do drugiej strefy rejonu A

- 50 Jeżeli chodzi o drugi z aspektów, o których mowa w pkt 32 niniejszego wyroku, a mianowicie o zakaz wprowadzania suszonych winogron pochodzących z rejonu B do drugiej strefy rejonu A przewidziany w art. 1 ust. 2 ustawy 553/1977, należy przypomnieć, że suszone winogrona odmiany „Korfos” produkowane we wspomnianej drugiej strefie, w której siedzibę ma Fragkopoulos, nie są objęte ChNP, z której korzystają suszone winogrona odmiany „Vostizza” pochodzące z pierwszej strefy rejonu A. Z powyższego wynika, że zakaz wprowadzania do drugiej strefy rejonu A suszonych winogron pochodzących z rejonu B nie może być uzasadniony koniecznością ochrony tej ChNP.
- 51 Jednakże z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zasadniczo niezgodny z art. 29 WE krajowy środek o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym w wywozie może zostać uzasadniony nie tylko jednym ze względów, o których mowa w art. 30 WE, lecz również nadrzędnymi wymogami interesu ogólnego, pod warunkiem że środek ten jest proporcjonalny do zgodnego z prawem zamierzonego celu (zob. w szczególności

wyrok z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-205/07 Gysbrechts i Santurel Inter, Zb.Orz. s. I-9947, pkt 45).

- 52 W niniejszej sprawie należy zatem ustalić, czy w sytuacji, w której na szczeblu Unii dla suszonych winogron produkowanych w drugiej strefie rejonu A, a mianowicie dla odmiany „Korfos” nie została zarejestrowana żadna ChNP, można skutecznie powoływać się na jeden ze względów uzasadniających wskazanych w art. 30 WE lub na nadrzędny wymóg interesu ogólnego.
- 53 Po pierwsze, rząd grecki podnosi, że celem, do którego zmierzają omawiane uregulowania krajowe, jest uniknięcie mieszania różnych odmian suszonych winogron po to, by zachować jakość suszonych winogron produkowanych w rejonie A, które uważa się za mające wyższą jakość od tych produkowanych w rejonie B.
- 54 Należy jednak przypomnieć, że utrudniający swobodny przepływ towarów środek krajowy nie może zostać uzasadniony jedynie na tej podstawie, że ma na celu zachowanie w państwie członkowskim rzekomej jakości produktu, jeżeli produkt ten nie jest oznaczony ChNP (zob. podobnie wyrok z dnia 14 września 2006 r. w sprawach połączonych C-158/04 i C-159/04 Alfa Vita Vassilopoulos i Carrefour-Marinopoulos, Zb.Orz. s. I-8135, pkt 23).
- 55 Jak bowiem zaznaczył rzecznik generalny w pkt 66 opinii, duch postanowień traktatu w zakresie swobodnego przepływu towarów stoi na przeszkodzie wprowadzeniu przez państwa członkowskie na ich terytoriach niemożliwych do przekroczenia granic wewnętrznych w celu zagwarantowania rzekomej wyższej jakości niektórych produktów, tym bardziej że prawo Unii dostarcza narzędzia konieczne w celu

zachowania jakości produktów mających cechy, które zasługują na szczególną ochronę (zob. podobnie również pkt 34 i nast. niniejszego wyroku).

- 56 Po drugie, sąd krajowy wyjaśnia we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, że suszone winogrona pochodzące z rejonu A cieszą się szczególną renomą greckich konsumentów i są przez nich szczególnie cenione. Na podstawie tej oceny sąd krajowy wydaje się uważać, iż omawiane krajowe uregulowania znajdują rację bytu w ochronie konsumentów, mając na celu uniemożliwienie jakichkolwiek oszustw wynikających z mieszania różnych odmian suszonych winogron.
- 57 W tym względzie należy przypomnieć, że jak wynika z pkt 43 i nast. niniejszego wyroku, krajowe uregulowania będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym nie wydają się spójne, ponieważ umożliwiają mieszanie w rejonie B różnych odmian suszonych winogron – w tym tych pochodzących z całego rejonu A, który zawiera region korzystający z ChNP – podczas gdy w całym rejonie A, w tym w drugiej strefie rejonu A, która nie jest chroniona ChNP, zakazuje się wszelkiego mieszania.
- 58 Z powyższego wynika, że wspomniane uregulowania nie uniemożliwiają w sposób bezwzględny wszelkiego mieszania różnych odmian suszonych winogron, a ponadto nie wydaje się, aby poziom jakości produktu był dla ustawodawcy kryterium rozstrzygającym.
- 59 W każdym razie nawet zakładając, że w niniejszej sprawie można skutecznie powoływać się na zgodny z prawem cel interesu ogólnego polegający na ochronie konsumentów i zapobieganiu wszelkim oszustwom, należy zapewnić jeszcze, aby omawiane ograniczenie było zgodne z zasadą proporcjonalności.

- 60 Z tych samych powodów co przedstawione w pkt 40 i 41 niniejszego wyroku, które mają zastosowanie *mutatis mutandis* również do badania proporcjonalności środków zakazujących wprowadzania suszonych winogron pochodzących z rejonu B do drugiej strefy rejonu ponadto, należy uznać, iż istnieją inne środki w mniejszym stopniu naruszające swobodny przepływ suszonych winogron produkowanych na terytorium Grecji, takie jak możliwość nałożenia na zainteresowane podmioty obowiązku posiadania oddzielnych linii produkcyjnych lub magazynów oraz odpowiedniego etykietowania w zależności od pochodzenia geograficznego przetworzonych suszonych winogron, podobnie jak możliwość zagwarantowania przestrzegania tych obowiązków w drodze niezapowiedzianych kontroli i odpowiednich kar.
- 61 W tych okolicznościach bezwzględny zakaz przepływu suszonych winogron pomiędzy drugą strefą rejonu A i rejonem B przewidzianego w uregulowaniach będących przedmiotem postępowania przed sądem krajowym nie można uważać za uzasadniony względami ochrony konsumentów i zapobiegania oszustwom, ponieważ nie zmierza on do tych celów w sposób spójny i nie jest zgodny z wymogami zasady proporcjonalności.
- 62 W świetle ogółu powyższych rozważań na zadane pytania należy odpowiedzieć, że wykładni art. 29 WE należy dokonywać w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie uregulowaniom krajowym takim jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, które przewidują bezwzględny zakaz wprowadzania, magazynowania, przetwarzania i konfekcjonowania suszonych winogron w celu ich wywozu, zarówno pomiędzy dwiema strefami rejonu A, jak też pomiędzy drugą strefą rejonu A i rejonem B, ponieważ nie pozwalają one osiągnąć w sposób spójny zamierzonych zgodnych z prawem celów i wykraczają poza to, co jest konieczne dla zapewnienia ich realizacji.

W przedmiocie kosztów

- ⁶³ Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 29 WE należy dokonywać w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie uregulowaniom krajowym takim jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, które przewidują bezwzględny zakaz wprowadzania, magazynowania, przetwarzania i konfekcjonowania suszonych winogron w celu ich wywozu, zarówno pomiędzy dwiema strefami rejonu A, jak też pomiędzy drugą strefą rejonu A i rejonem B, ponieważ nie pozwalają one osiągnąć w sposób spójny zamierzonych zgodnych z prawem celów i wykraczają poza to, co jest konieczne dla zapewnienia ich realizacji.

Podpisy